

UIT DE PRAKTIJK

Prinsenchting: 9 appartementen voor jongeren/jongvolwassenen met een LVB op weg naar zelfstandigheid

De overgang van wonen op een behandelgroep naar zelfstandig wonen kan een grote uitdaging zijn voor jongeren met een LVB. Prinsenchting heeft daarvoor een tussenstap gerealiseerd. In een appartementencomplex aan het Regioplein¹ in Schagen huurt Prinsenchting 9 appartementen voor deze jongeren die in zorg zijn bij Behandelcentrum De Schar² en toe zijn aan een volgende stap. In een eigen appartement wordt een jongere gedurende 3 jaar gecoacht richting zoveel mogelijk zelfstandig wonen.

“Juist op het moment dat je denkt dat een jongere zijn plafond heeft bereikt, blijkt er met een eigen appartement en gerichte coaching vaak nog veel meer mogelijk dan gedacht.”

Tijdens een online overleg tussen een aantal deelnemers van het Landelijk Kenniscentrum LVB, waaronder Prinsenchting, kwamen deze appartementen aan het Regioplein ter sprake. De andere gesprekspartners waren zeer geïnteresseerd in hoe het tot stand gekomen was en hoe de jongeren worden ondersteund in het steeds meer zelfstandig wonen in hun appartement. Jolanda Douma van het Landelijk Kenniscentrum LVB heeft daarom Anneke Keijzer (Accountmanager Wlz, JW, Wmo, Zvw, Business Controller JW) en Melissa Bemelmans (coach op het Regioplein) van Prinsenchting hierover bevraagd. Beiden zijn (vrijwel) vanaf het begin betrokken geweest bij de realisatie van de appartementen en de coaching van de jongeren die er wonen. Dit artikel is een samenvatting van deze gesprekken. Lees hieronder meer over het hoe en waarom van de appartementen, wat daarvoor belangrijk is (geweest), welke jongeren doorstromen vanuit Behandelcentrum De Schar naar een appartement aan het Regioplein, hoe deze jongeren worden gecoacht naar een zoveel mogelijk zelfstandigheid, de doorstroom na Regioplein, en hoe de contacten met de gemeenten Schagen en Purmerend en met de Wooncompagnie worden onderhouden.

BEHANDELCENTRUM DE SCHAR EN REGIOPLEIN

De oorsprong van de 9 appartementen aan het Regioplein ligt bij Behandelcentrum De Schar, onderdeel van Prinsenchting. Dit is een 3-milieusvoorziening in Schagen voor kinderen en jongeren tot 23 jaar met een (L)VVB en meestal bijkomende gedragsproblematiek. De jongeren wonen daar met een verblijfsindicatie vanuit de Jeugdwet of Wlz. De Schar bestaat ongeveer 11 jaar en bestaat uit 6 groepen waarin deze jongeren o.a. worden begeleid naar het zo zelfstandig mogelijk leren leven.

Na afronding van de behandeling op De Schar stroomt een deel van de jongeren door naar een passende woonlocatie van Prinsenchting of andere organisatie, maar een ander deel heeft als perspectief het uitstromen naar een zelfstandige woonruimte (al dan niet met begeleiding vanuit de Wmo). Tot 2021 was die uitstroombemogelijkheid naar meer zelfstandigheid er echter niet. Te lang op de behandelgroep blijven biedt niet altijd perspectief en bij een instabiele thuissituatie is terugkeren naar huis niet mogelijk. Deze jongeren hadden een veilige tussenstap nodig. Prinsenchting heeft zich ingezet om iets te creëren voor deze jongeren die toe zijn aan het zelfstandig gaan wonen. Dat zijn uiteindelijk de 9 appartementen aan het Regioplein geworden.

¹ <https://www.prinsenchting.nl/locaties/regioplein-100-tm-124/>

² <https://www.prinsenchting.nl/behandelcentrum-de-schar/>

HOE DE APPARTEMENTEN TOT STAND ZIJN GEKOMEN

“De sleutel tot het realiseren van deze appartementen was dat de gemeente het belang ervan inzag én dat wij vanaf het begin duidelijk maakten wat er nodig was en hoe we het samen zouden aanpakken.”

Om deze woonplekken van grond te krijgen, was het heel belangrijk om de hiervoor relevante partijen en personen mee te nemen in deze wens en hen kennis te laten maken met jongeren met een LVB en met de zorg. Vanuit Prinsentichting is daarom contact gelegd met de gemeente en de Wooncompagnie (de woningcorporatie in Schagen e.o.). Vervolgens is een bijeenkomst belegd waarin meerdere jongeren, die toe waren aan een volgende stap in hun ontwikkeling, een presentatie hebben gegeven waarin ze zichzelf hebben voorgesteld en hun situatie hebben uitgelegd. Dit heeft de wethouder en de Wooncompagnie ervan overtuigd dat het belangrijk was om deze jongeren de kans te geven om zelfstandig te gaan wonen. Voor dergelijke initiatieven is het dus belangrijk zowel de inhoudelijk als financieel relevante partijen te betrekken. Veelal gaat het om gemeenten, woningcorporaties en zorgkantoren.

Omdat het doel van de appartementen is om de jongeren steeds zelfstandiger te laten worden, biedt dit proces niet alleen kansen voor jongeren maar ook voor gemeenten, zorgkantoren en woningcorporaties. Bij uitstroom naar zelfstandig wonen betekent dit dat er afgeschaald kan gaan worden in zorg en daarmee in zorgkosten. Voor woningcorporaties betekent het dat er een band wordt opgebouwd met deze jongeren en daarmee met mogelijke toekomstige huurders van hun andere appartementen/woningen.

Vanzelfsprekend hadden de gemeente en de Wooncompagnie ook allerlei vragen over mogelijke risico's en wat er zou gebeuren als het toch niet zou lukken met een jongere en die bijvoorbeeld voor overlast zou gaan zorgen. Daarover zijn afspraken met elkaar gemaakt. Zo ligt de verantwoordelijkheid bij Prinsentichting voor de beoordeling van welke jongeren vanuit De Schar kunnen instromen. De coach en de gedragsdeskundigen hebben daarin een heel belangrijke rol. Daarnaast is er een terugkeergarantie. Als de stap te groot is en het in de praktijk niet goed werkt op het Regioplein kan hij³ weer terecht bij Prinsentichting. Ook is met elkaar afgesproken dat het

niet om een permanente woonplek gaat, maar dat het een tijdelijke plek is voor een jongere om in drie jaar door te groeien naar meer zelfstandigheid.

Op basis van de gemaakte afspraken hebben de drie partijen besloten het project te starten. Op dat moment werd er al gebouwd in Schagen en was er al een plan voor een wooncomplex met 46 appartementen. Prinsentichting gaf aan dat ze graag 9 daarvan wilde gaan huren voor de uitstroom van de jongeren en dat is uiteindelijk ook gerealiseerd. Dit proces heeft overigens wel een jaar of twee in beslag genomen. Prinsentichting heeft sinds 2021 een huurovereenkomst voor deze appartementen met de Wooncompagnie. Jongeren vanaf 18 jaar (met een Wlz-indicatie) kunnen instromen naar deze appartementen. Vanuit die indicatie worden ook de huur en de coaching betaald.

WELKE JONGEREN KUNNEN DOORSTROMEN VANUIT DE SCHAR NAAR HET REGIOPLEIN?

In het Startdocument Regioplein staat aangegeven welke vaardigheden een jongere van De Schar moet hebben en waar hij verder aan moet voldoen om in aanmerking te komen voor het Regioplein. Dit gaat over een bepaalde mate van zelfstandigheid of de potentie daarvoor. Ook moet een jongere minimaal 3 dagen per week werk of dagbesteding hebben, wat ook vrijwilligerswerk kan zijn. Een jongere is dan actief bezig, werkt aan zijn toekomst, leert mensen kennen en bouwt aan een sociaal netwerk.

Melissa is, samen met de gedragsdeskundigen, nauw betrokken bij de selectie van de jongeren die in aanmerking komen voor het Regioplein. Ze kent de jongeren op De Schar en weet als coach van het Regioplein als geen ander wat belangrijk is voor die verdere groei naar zelfstandigheid. De jongeren die vanuit De Schar zouden kunnen doorstromen pikt ze er dan ook zo uit. Dat zijn degenen die praatjes maken met mensen, die sociale interacties hebben, maar die ook openstaan voor coaching.

“Belangrijk is dat een jongere openstaat voor gesprek en coaching. Een grote mond is geen probleem – vaak verdwijnt dat vanzelf zodra ze op het Regioplein wonen en merken dat ze een eigen plek en perspectief hebben.”

Maar jongeren kunnen de coaches vervolgens nog aange-naam verrassen in hun mogelijkheden.

³ Waar 'hij' staat, kan ook 'zij', 'hen' of 'die' gelezen worden.

“Er was een jongere op De Schar die er een bende van maakte in zijn kamer. Toch hebben we hem geselecteerd voor Regioplein, omdat we een bepaalde potentie zagen. We hebben hem de kans gegeven om naar het Regioplein te verhuizen om zich van daaruit verder te ontwikkelen. En nu heeft hij daar een fantastisch appartement en ontwikkelt hij zich goed.”

De verhuizing naar het Regioplein of het vooruitzicht daarop geeft een jongere meer zelfvertrouwen, een doel en een perspectief. Dit is vaak anders dan wat ze hun hele leven hebben gehoord en ervaren, namelijk dat ze iets niet kunnen, dat ze anders zijn en niet slim genoeg zijn om voor zichzelf te zorgen. Als ze dan te horen krijgen dat ze zo’n goede ontwikkeling hebben doorgemaakt dat ze naar Regioplein mogen verhuizen, zijn sommigen in eerste instantie verbaasd en bang dat ze het niet kunnen. Maar als ze er eenmaal voor gaan, dan zie je ze vaak een stuk volwassener worden en zich verder ontwikkelen binnen dat traject van zelfstandig wonen in hun appartement.

Gedragsproblemen zijn geen contra-indicatie. Volgens Melissa komen die altijd ergens vandaan. Er zijn genoeg professionals (behandelaren) om zo’n jongere heen om hem daarbij te helpen en na te gaan waar die vandaan komen en de passende behandeling te geven. Vaak zijn deze jongeren ook enorme overlevers.

“Als je iets verandert in het leven van een jongere op De Schar en in het patroon waarin ze zitten en je geeft ze de kans om zelfstandiger te worden door een verhuizing naar Regioplein, dan kun je soms een gigantische omslag in hun gedrag zien.”

Naast deze kenmerken is de indicatie van een jongere belangrijk voor de financiering van de huur van het appartement en de coaching. De jongeren stromen vrijwel allemaal in met een Wlz-indicatie (LVG, soms VG). Na ongeveer een jaar is er meestal wel een indruk ontstaan van hoe een jongere zich ontwikkelt en kan bepaald worden in hoeverre er afgeschaald kan gaan worden in coaching. Richting het einde van hun verblijf (in de laatste maanden tot het laatste jaar) wordt zo’n LVG-indicatie vaak omgezet naar een Wmo-indicatie of Wlz VG MPT (Modulair Pakket Thuis). De indicaties worden gemonitord door medewerkers van verschillende afdelingen (zorginhoud, indicaties, contracten etc.).

DE OVERGANG VAN EEN BEHANDELGROEP NAAR EEN APPARTEMENT – DE ROL VAN EEN COACH

De overgang van wonen op een behandelgroep naar zelfstandig wonen (met coaching) in een eigen appartement is groot. Op de groep wordt veel voor de jongeren gedaan en geregeld en er zijn altijd begeleiders aanwezig. In een appartement woont een jongere zelfstandig en moet hij veel zelf gaan regelen en doen.

“Natuurlijk laat je ze, zeker in het begin, niet helemaal los. In het begin is de coaching daarom nog intensief en blijf je nabij. Je neemt alles wat ze allemaal moeten gaan regelen samen door. Maar we laten ze het wel allemaal zelf doen.”

De jongeren geven bijvoorbeeld zelf door aan de huisarts en de gemeente dat ze verhuisd zijn. Een coach staat naast een jongere, maar neemt niet over, want zo leren ze zelf dingen op te pakken. Het ‘loslaten’ van een jongere verloopt gefaseerd en is ook afhankelijk van de ontwikkeling en de behoefte van de jongere zelf. Als een jongere net verhuisd is, ziet een coach hem elke dag. Ook is er veel contact via de telefoon of WhatsApp. Een jongere woont dus alleen, maar wordt goed begeleid (en krijgt behandeling daar waar nodig). Het is wel belangrijk dat een jongere dat gevoel heeft van zelfstandig wonen.

“Het is belangrijk deze jongeren het gevoel te geven dat je er vertrouwen in hebt dat ze zelfstandig kunnen wonen. Als je continu aanwezig bent, verandert er niets. En deze jongeren hebben vaak ook genoeg van de constante aanwezigheid van begeleiding en het gevoel continu gecontroleerd te worden.”

Ook al is een jongere verhuisd en woont die niet meer op De Schar, toch staat de deur altijd voor hem open, bijvoorbeeld voor een kop koffie of om mee te eten. Bij Prinsensichting vormt Gentle Teaching als ondersteuningsvisie hierbij de rode draad: onvoorwaardelijke relaties, veiligheid en verbondenheid. Zo weten jongeren dat de deur openblijft, ook als ze de stap naar zelfstandiger wonen zetten.

“Het moet voor de jongere duidelijk zijn dat de verhuizing naar Regioplein is omdat hij daar vanuit zijn ontwikkeling klaar voor is. Maar ook moet duidelijk zijn dat we (vanuit de Schar) er nog steeds voor hem zijn.”

Van die mogelijkheid om nog steeds naar de Schar te kunnen gaan, ook al wonen ze er niet meer, maken de jongeren verschillend gebruik. De ene jongere doet dat vrijwel niet en geniet van de rust in zijn appartement. De ander gaat, zeker in het begin, nog elke dag naar De Schar. Die vindt het dan nog wat moeilijker om dat los te laten. Maar op een gegeven moment doen ze precies wat je wil dat ze gaan doen, namelijk zelf afstand nemen van De Schar. Dat is hetzelfde proces als van een kind dat uit huis gaat. Die komt ook in het begin nog thuis, voor de was, om mee te eten, maar dat wordt op een gegeven moment ook minder.

Als een jongere iets nog wat moeilijker vindt, wordt hij daarop gecoacht en wordt met elkaar gezocht naar mogelijke oplossingen. Zo vinden sommige jongeren het moeilijk om alleen maar voor zichzelf te koken in plaats van voor alle jongeren op de behandelgroep. Daarbij worden ze dan ondersteund. Een coach kan voorstellen om samen te gaan koken of voorstellen: “Jij kookt vanavond en dan kom ik bij je eten.” Door het zo positief te benaderen, blijven ze gemotiveerd. Maar de jongeren uit de appartementen kunnen ook gestimuleerd worden om voor elkaar te koken en samen te eten.

Een coach heeft een andere rol en insteek dan een begeleider op een behandelgroep. Een coach moet de nodige kennis van en ervaring met jongeren/jongvolwassenen met een LVB hebben. Het vraagt ook bepaalde (motiverende) gesprekstechnieken om een jongere te stimuleren om dingen zelf te gaan doen. Maar een coach moet ook naast een jongere kunnen gaan staan, zich gelijkwaardig opstellen, ervan overtuigd zijn dat een jongere zich verder kan ontwikkelen en dit ook naar hem uitstralen. Positieve bekrachtiging van wat de jongere al heeft gedaan en bereikt is zeer belangrijk. Hopelijk gaat een jongere dat zelf dan ook zien, wat een belangrijke motivator is voor zijn verdere ontwikkeling.

CONTACT MET DE BUREN

In het appartementencomplex zijn 9 appartementen gereserveerd voor de jongeren van Prinsensichting. Andere appartementen zijn met name sociale huurappartementen. Voordat de eerste jongeren verhuisden naar hun appartement, is hun komst bekendgemaakt bij de andere bewoners. Er is bewust niet gekozen voor het organiseren van een bijeenkomst. Het hebben van een LVB geeft een jongere al vaak een stempel. Dat weet en voelt een jongere zelf ook. Door daarover een aparte bijeenkomst te organiseren, wordt het een nog groter stempel. Omdat

deze jongeren juist het perspectief hebben van uiteindelijk behoorlijk zelfstandig gaan wonen, net als bewoners van de andere appartementen, moet de nadruk niet op de LVB gelegd worden.

In het startdocument van Regioplein is er wel aandacht voor goed burgerschap en hoe goed om te gaan met de burens. Als een jongere gaat verhuizen, hoort daar ook bij dat hij zich voorstelt aan de burens als nieuwe buur, maar niet als jongere met een LVB. Dat wordt allemaal van tevoren met een jongere besproken en de meeste jongeren doen dat ook. Soms spreken burens zelf een jongere aan als die nieuw is en dan ontstaat er een gesprek. Die contacten verlopen op een hele natuurlijke manier. En als er problemen zijn met één van de burens, moet een jongere dat zelf gaan oplossen, waarbij een coach natuurlijk wel kan ondersteunen.

DE DOORSTROOM VANUIT EEN APPARTEMENT NAAR EEN ZELFSTANDIGE WOONRUIMTE

Het traject binnen Regioplein duurt ongeveer 3 jaar. In het tweede jaar wordt het woonperspectief van een jongere vastgesteld en na het derde jaar stroomt een jongere uit. Als het woonperspectief van een jongere is dat hij zelfstandig kan gaan wonen, wordt hij ingeschreven voor een eigen woning bij de gemeente waar hij wil gaan wonen. Veelal is dat de gemeente waar de jongere een netwerk of systeem heeft. Tot nu toe zijn dat de gemeenten Schagen en Purmerend geweest. Er zijn criteria opgesteld waaraan een jongere moet voldoen om uit te kunnen stromen naar een zelfstandige woning, al dan niet met begeleiding vanuit de Wmo. Hiervoor is een draaiboek met scoringskaarten ontwikkeld, dat als monitoringsinstrument wordt gebruikt. Dit gaat bijvoorbeeld over het kunnen omgaan met geld, de sociale omgang met anderen, dingen kunnen regelen, voor je huis kunnen zorgen, maar ook om hulp kunnen vragen als dat nodig is. Een jongere moet op de meeste onderdelen ongeveer 70% scoren om door te kunnen stromen, maar dit zijn geen harde afvinkcriteria.

De ontwikkeling van een jongere wordt gedurende die 3 jaar elke 3 maanden doorgesproken met de coach en de jongere zelf in zijn appartement. De leerdoelen worden besproken en de coaching wordt daar verder op afgestemd. Bij de ontwikkeling naar zelfstandigheid, de benodigde aanvullende behandelingen en de beslissing voor uitstroom is altijd een gedragsdeskundige betrokken. Bij deze 3-maandelijke evaluaties zijn ook 2 medewerkers vanuit de Wooncompagnie aanwezig. Zij kennen hierdoor

de jongeren van Regioplein goed. En ook als er klachten zijn van buurtbewoners, loopt dat via deze 2 medewerkers. Die samenwerking en korte lijntjes tussen de jongeren, de coaches en de Wooncompagnie zijn daarmee heel belangrijk en per individu afgestemd. Voor de Wooncompagnie betekent dit ook dat zij mogelijke toekomstige bewoners van hun sociale huurwoningen al van tevoren kennen.

Doordat de samenwerking met de Wooncompagnie heel goed onderhouden wordt, is er ook veel onderling vertrouwen en denkt de Wooncompagnie ook mee. Zo belt degene die woningen toewijst vaak voor de toewijzing van een woning eerst de coach van Regioplein om te overleggen of die woning geschikt is voor die bepaalde jongere. Dat hoeft de Wooncompagnie niet te doen, maar dat doen ze wel. Met beide gemeenten en woningcorporaties zijn er afspraken gemaakt over hoe jongeren door kunnen stromen naar een zelfstandige woning. De werkwijze hiervoor verschilt per gemeente. Als een jongere naar een andere gemeente wil uitstromen, moeten met deze gemeenten ook afspraken gemaakt gaan worden.

Met de gemeente Schagen is afgesproken dat Prinsentichting ongeveer een half jaar van tevoren aan de gemeente en Wooncompagnie meldt dat een jongere klaar is voor zelfstandig wonen. De jongere wordt dan op een urgentielijst gezet. Wooncompagnie zoekt vervolgens in de gemeente Schagen naar een woning die maximaal 10 kilometer van het centrum van Schagen ligt. Dit is omdat veel jongeren afhankelijk zijn van het openbaar vervoer. Voor de gemeente Purmerend heeft Prinsentichting een convenant gesloten (in het kader van Wonen en Zorg). Hierdoor is het mogelijk om per jaar 6 jongeren of andere cliënten, die toe zijn aan zelfstandigheid, aan te melden in het systeem voor een urgentiewoning. De aangesloten woningcorporaties pikken de aanmeldingen uit het systeem op en bieden een woning aan. Deze regeling is ook ontstaan om de doorstroom van zorg naar zelfstandigheid te faciliteren. De wachttijd is ongeveer 1,5 jaar. Dus tijdige aanmelding is nodig.

Tegen de tijd dat het Regiopleintraject er bijna op zit, gaat een jongere veelal over van een Wlz-indicatie naar een Wmo-indicatie of naar een Wlz MPT. Zolang ze nog op het Regioplein wonen moeten ze een Wmo-indicatie hebben, want daar wordt de coaching van gefinancierd. Als jongeren vervolgens ook echt uitstromen, dan mogen ze zelf aangeven of ze die Wmo-indicatie willen behouden. Daardoor kan er nog ondersteuning worden geboden, al is dat dan wel door een andere coach/consulent dan van het

Regioplein. De coaches van het Regioplein geven hierin ook advies.

Het uitstroomtraject (tot nu toe) is dus een woning van de Wooncompagnie in Schagen of in Purmerend, met of zonder Wmo. Daarnaast hebben sommige jongeren nog een mentor en/of bewindvoering. Vanzelfsprekend is dat in samenspraak met de jongere zelf besloten.

In de afgelopen jaren zijn 6 jongeren uitgestroomd naar een zelfstandige woning in Schagen of in Purmerend. De meesten hebben Wmo-begeleiding, maar een enkeling heeft geen begeleiding.

Regioplein laat zien dat het loont om lef te tonen en partijen te verbinden: met de juiste coaching, vertrouwen en huisvesting kunnen jongeren met een LVB stappen zetten die voorheen vrijwel ondenkbaar waren. Zo ontstaan perspectief, zelfstandigheid én een duurzamere inzet van zorgmiddelen.

MEER WETEN?

Wil je meer weten over het Regioplein of over de samenwerking met de gemeenten en de Wooncompagnie?

Voor financiële/organisatorische vragen, neem contact op met Anneke Keijzer (Accountmanager Wlz, JW, Wmo, Zvw bij Prinsentichting) via an.keijzer@prinsentichting.nl.

Voor inhoudelijke en organisatorische vragen, neem contact op met Melissa Bemelmans (coach op het Regioplein) via m.bemelmans@prinsentichting.nl.